

Lukáš Linek:

Zrazení snu? Struktura a dynamika postojů k politickému režimu a jeho institucím a jejich důsledky

Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. 260 stran.

Dvacetileté výročí návratu české společnosti ke zřízení založeném na politickém pluralismu se stalo příležitostí k reflexi vývoje v období, které událostem roku 1989 následovalo. Loňské výročí bylo význačné pokusem o překonání tradičních připomínek událostí z přelomu 80. a 90. let a díky časovému odstupu se s větší intenzitou objevily snahy o zhodnocení posunů ve společnosti v letech vytváření nového režimu. Přispěl k tomu i přirozený důsledek demografického vývoje, kdy se do „produktivního věku“ dostaly generace narozené po roce 1989, které již nemají bezprostřední zkušenost s předchozím režimem. Nemají tedy srovnání založené na vlastní zkušenosti a současný režim tak mohou hodnotit s minimálním „zatížením“ minulostí. (Lukáš Linek, autor recenzované publikace, ostatně zmiňuje tezi R. J. Daltona, podle kterého mezi mladou generací vznikají nové normy občanství, kdy příslušníci této generace jsou principiálními zastánci demokracie, avšak neváhají značně kriticky hodnotit její fungování, resp. fungování jejích institucí (str. 208)). Patrně není sporu o oprávněnosti vysvětlení současného stavu v závislosti na minulé cestě (*path dependency*), rozdíl však může být v určení počátku této cesty.

Publikace Lukáše Linka, pracovníka Sociologického ústavu Akade-

mie věd ČR, se sice výslovně nehlásí k výše zmíněné reflektivní vlně, svým obsahem však představuje neopominutelný příspěvek do debaty o důvodech citelného rozčarování současné české společnosti nad vlastním stavem, hypotetického „zrazení snu“. Slovy autora jde o „*přechod od naivního a idealistického demokraticismu první poloviny 90. let do fáze kritického a nespokojeného demokraticismu počátku 21. století*“ (str. 14). Linkova analýza se opírá o soubor dat týkajících se postojů společnosti, která byla shromážděna během 90. let 20. století a první dekády století následujícího. Předností části používaného souboru dat je jeho vazba na mezinárodní projekty (ISSP), což vedle srovnání v čase umožňuje i komparaci s dalšími zeměmi. Publikace tak svou uplatnitelností překračuje hranice České republiky.

Kniha je po počátečním ozřejmení konceptualizace postojů, již autor využívá ke své analýze, rozdělena do dvou částí. V první v pěti kapitolách rozebírá čtyři dimenze postojů k politickému režimu a jeho institucím, totiž legitimitu režimu, institucionální a individuální odcizení od politiky a politickou nespokojenost. Druhá část o třech kapitolách zkoumá důsledky těchto postojů pro volební chování v České republice. Toto propojení politických

postojů s jejich možnými důsledky je klíčovým pro vysvětlení některých jevů, jako např. poklesu volební účasti, stability (či dokonce nárůstu) počtu hlasů pro „antisystémovou“ KSČM ad.

Výraznou předností Linkovy publikace je její teoreticko-metodologický přesah. Vedle výše nastíněného tématu, které je zajímavé nejen pro odbornou, nýbrž i laickou veřejnost, v knize nalezneme konceptualizaci studovaných jevů zasazenou do příslušného kontextu a způsob jejich analytického uchopení. V tomto ohledu kniha překračuje dobou podmíněně diskuse o stavu společnosti a i do budoucna bude užitečnou metodologickou inspirací.

Závěrem, jak je to tedy s oním „zrazením snu“? Lukáš Linek odmítá přenášení „viny“ za nárůst politické nespokojenosti na občany, kteří podle takové interpretace logicky museli se svými idealistickými očekáváními dojít deziluze. Naopak, za zodpovědné považuje politiky, zejména strůjce tzv. opoziční smlouvy

(přesněji události let 1997-2000), v jejímž důsledku politická nespokojenost a odcizení výrazně narostly a jen velmi nesnadno se tento stav mění zpět k pozitivnějšímu vnímání politických institucí a režimu samotného (v tomto ohledu je markantní pokles nazírání demokracie jako nejlepšího z možných uspořádání, viz str. 65-66).

Kniha přirozeně nereflktuje proměnu politické scény po volbách v roce 2010, kdy na jedné straně namísto vymezování se malých středových stran vůči dvěma velkým (KSČM zde opomíjíme) vznikla výrazná konkurence ODS na pravici, na straně druhé pak strany vymezující se vůči dvěma subjektům doposud dominujícím na levici (ČSSD) a pravici (ODS) získaly výraznou voličskou podporu. Tato podpora však byla doprovázena novými očekáváními, která mohou stejně jako v druhé polovině 90. let skončit frustrací.

*Ing. Mgr. Jan Němec
Katedra politikologie VŠE v Praze*

Karel B. Müller (ed.), Šárka Laboučková, Petr Vymětal:

Lobbing v moderních demokraciích

Praha: Grada, 2010. 256 stran.

O lobování a jeho žádoucí či nežádoucí regulaci se u nás píše a mluví již alespoň od poloviny právě dobíhajícího desetiletí, přičemž intenzita zájmu sice kolísá s politickým cyklem, ale má spíše zvyšující se tendenci. Dosavadním vyvrcholením snahy o regulaci jsou bezesporu dva

poslanecké návrhy zákona o regulaci lobbování v loňském roce, z nichž ten druhý byl zamítnut až letos (2010) v červnu Senátem. Během dlouhé volební kampaně a ve výsledcích voleb se ukázal značný stupeň nespokojenosti, zklamání, ba i hněvu občanů nad politickou korupcí u nás